

Gradivo za izvedbo delavnic o strpnosti, nasilju in kulturi za 1. in 2. triado

Pripravila: Tadeja Primc Bratuš, prof. spec. ped., članica projektnega tima Erasmus+ KA1

Naslov delavnic:

BODI KULTUREN - BODI KUL (o strpnosti, nasilju in kulturi 1. in 2. ura)

Cilji:

- Učenci poznajo pomen dobrih medosebnih odnosov, zaupanja, strpnosti.
- Se naučijo spoštovati in sprejemati drugačnost.
- Znajo opisati prijazna dejanja, ki jih lahko naredijo za druge in ravnajo v skladu s tem.
- Vedo, da nasilje v nobenem primeru ni sprejemljivo.
- Vedo, na koga se lahko obrnejo v primeru nasilja in si medsebojno pomagajo.
- Razumejo pojem kultura v širšem pomenu besede.

Metode dela:

Pogovor, diskusija, igra vlog, reševanje učnega lista ...

Oblike dela:

Frontalna, individualna, v paru, skupinska.

UVODNA MOTIVACIJA

Učitelj zapiše na tablo: »**Se prijaznost da izmeriti?**«

Prijaznosti ne merimo je v merskih enotah, **imajo pa takšni ljudje nekaj skupnih značilnosti.**

Brainstorming: Kaj vam pade na pamet ob besedi »prijaznost«?

(nasmeh, pozitivna energija, nekaj dobrega, zanesljivost, dostopnost, nekaj prijetnega, ugodje ...)

DEJAVNOST 1

Prijaznost je lepa lastnost, ki vam lahko odpre mnoga vrata in prinese veliko priložnosti.

Kakšna je razlika med bolj in manj prijaznimi ljudmi? Kaj počnejo tisti, ki jim želimo postati podobni in se po njih zgledujemo?

Kakšni so prijazni ljudje?

(naštejejo sami ali speljemo pogovor ob alinejah)

- **Čutijo se odgovorni za dobro počutje družine in prijateljev.** Želijo osrečiti osebe, ki jim pomenijo največ. Te objamejo, potolažijo, ko si žalosten. Kadar ima kdo od bližnjih slab dan, si vedno vzamejo čas za pogovor.

- So preprosti, radi so v družbi drugih prijaznih ljudi.
- Navdušijo jih majhne stvari (lepa beseda, risbica ...).
- **Ni jih težko spraviti v dobro voljo**, zaradi česar so tako priljubljeni. Njihova pozitivna energija se širi kot požar.
- **So zanesljivi in realni**. Prav zato se mnogi radi obrnejo nanje, ko si želijo mnenja o tem in onem ali potrebujejo pomoč.
- **Z resnico ne žalijo drugih**, saj jo izrazijo na prijazen način in predlagajo boljšo rešitev, ki jo imajo običajno na zalogi.
- So zanesljivi in natančni, **svoje delo želijo dobro opraviti**. Vedno se trudijo od sebe dati vse.
- **Svoje napake se trudijo popraviti**. Niso popolni, zato se tudi oni včasih zmotijo, vendar jih to ne zaustavi. Storijo vse, da bi omilili škodo, ki so jo povzročili in se ob tem skušajo česa naučiti. Radi učijo od ljudi, ki o določeni stvari vedo več kot oni.
- **Pričakujejo iskrenost**. Ker sami vedno povejo, kar zares mislijo, to pričakujejo tudi od drugih.
- **So odgovorni in držijo svojo besedo**.
- **So spoštljivi in strpni**.
- Če povzamemo: **SO KULTURNI in so res KUL**.

Si rad v družbi prijaznih ljudi?

Si tudi ti tak kot oni?

Bodi jim podoben. Bodi KUL.

Prijazni ljudje so kulturni in strpni do vseh, ne le do bližnjih in prijateljev.

Do prodajalke v trgovini, vrstnikov in starejših na avtobusni postaji, do sestre, ki ima tremo pred nastopom, do brata, ki ne zna domače naloge ... do brezdomca na ulici, osebe s posebnimi potrebami, do sošolke, ki jeclja in jo je treba včasih počakati, da nekaj pove, do sošolca, ki vedno zgreši, kadar mečete na koš ...

So strpni tudi do novega soseda ali sošolca, ki je prišel iz tuje države. Do tistega, ki nima modernih oblačil, ki ima drugačno barvo kože, ne pozna našega jezika ...

So uvidevni do nastopajočega v predstavi, ki je morda pozabil del besedila, ali do glasbenika, ki se je večkrat zmotil, ko je igral na glasbilo, ker je imel preveliko tremo. **Spregovorimo o kulturnem obnašanju in bontonu v šoli, na prireditvi. Misli zberemo, zapišemo, izdelamo plakat (za objavo v Žarkih).**

Se ti zdi, da je težko biti prijazen? Biti kulturnen? (razlaga besede)

*Beseda **KULTURA** izhaja iz lat. besede in pomeni **VZGAJATI, GOJITI** – različne spretnosti, svoje telo in duha.*

Kulturno obnašanje = strpnost in spoštljivost do soljudi v vsakdanjem življenju, do svojega naroda, do drugih narodov.

Kaj o kulturi pravijo otroci: Infodrom – Kultura (1:03)

<https://www.youtube.com/watch?v=ZxHmZeubbiY>

DEJAVNOST 2

Kaj pa multikulturalnost?

Tudi naša šola, naši razredi postajajo multikulturalni. V njih se mešate otroci različnih kultur, navad, vere in vrednot. Tudi drugod je tako. Je v taki sredini mogoče živeti **strpno**?

Ogled videa: Časoris - Nikitova zgodba (1:54)

<https://www.youtube.com/watch?v=1JrQsQqQFNk>

Za trenutek se postavi še na drugo stran zgodbe.

Zamisli si, da se moraš preseliti (na Švedsko), ker je tvoj oče dobil pomembno službo.

Nenadoma se znajdeš v tujem okolju, med novimi sošolci. Jezika ne poznaš, malo se lahko sporazumevaš v angleščini, sicer pa pouk poteka večinoma v švedščini. Vpisal si se na tečaj švedščine, vendar ti ne steče. Jezika se težko učiš. Nekateri sošolci so te sprejeli, drugi te čudno gledajo. Kmalu se najde skupina vrstnikov, ki ti pravi, da si čuden, da imaš bedna oblačila, da ne znaš govoriti, smeji se ti, govorijo, da si prišel k njim iz ene ušive luknje ...

5 MINUT ZA RAZMISLEK (individualno)

Ob tem na kratko zapiši:

- Kako se počutiš?
- Kaj bi si v tistem trenutku želel od svojih sošolcev?
- Kako bi se jim predstavil sebe in svojo državo?

- Razmisli, ali imaš podobnega vrstnika v razredu ali na šoli?

- Si bil morda kdaj ti nestrpen, nesramen do novih (ali starih) sošolcev, ker so drugačni, ne znajo jezika, se drugače oblačijo?

- Če si morda ti ta vrstnik, zapiši svojo zgodbo.

Po razmisleku in ogledu videa:

V paru ali manjši skupini zapišite, kako bi pomagali novincu, ki je prišel v razred, na šolo.

- Zapišite nekaj vprašanj, ki bi mu jih zastavili, da bi ga bolje spoznali.
- Narišite strip, plakat, risbo ... kjer boste uporabili prijazne besede.
- Naredite zbirko prijaznih besed ali dejanj (plakat).
- Zaigrajte prijazen pogovor (v prvi triadi lahko uporabite lutke).

Oglejte si še en prispevek o priseljencih.

Infodrom: O migrantih (1:59)

<https://www.youtube.com/watch?v=wmv9wO4GZGo>

Bi bil tudi ti pomočnik, tutor, učencem tujcem? Povej to učiteljici ali svetovalni službi.

DEJAVNOST 3

Mečkanje papirja

Vsak od učencev dobi prazen list papirja. Prosimo jih, da si papir dobro ogledajo, ga pretipajo, vendar ga ne poškodujejo ali zmečkajo. Naj ga poskusijo opisati. Iščemo opise, kot so: lep, gladek, raven, čist ...

Nato prosimo učence, naj papir grdo pogledajo, ga ozmerjajo in zmečkajo, vendar ga ne strgajo. Naj bodo grobi in hitri pri mečkanju.

Ko je papir zmečkan, naj ga ponovno razprejo in poravnajo tako, da bo podoben prvotnemu stanju.

Ko so papir zravnali, jih prosimo, da si ga ponovno ogledajo in nam ga opišejo. Iščemo opise, kot so: grd, grob, uničen, neuporaben, brazgotinast ...

Papir pospravimo na rob mize, k njemu se bomo vrnili kasneje.

Vodimo pogovor.

Si že slišal za besedo **Bullying**?

Bullying ... hm, kaj pa je to?

Spet neka čudna beseda, ki jo prvič slišiš in nimaš pojma, kaj pomeni? No, nič takega, česar se ne bi dalo razložiti tudi po slovensko. **Bullyingu** s slovenskim izrazom pravimo **trpinčenje**.

Trpinčenje je tisto nasilje, ki se dogaja dlje časa. Lahko se pojavi v različnih oblikah – sem spada **telesno nasilje** in verbalno oz. **besedno** nasilje. Trpinčenje običajno torej vsebuje telesno nasilje do vrstnikov ali njihove lastnine (stvari, ki jim pripadajo), pa tudi npr. **obrekovanje** in besedne žalitve.

Ti je že bolj znano, kajne? Najbrž zato, ker je trpinčenje zelo pogost pojav.

Kot nasilna razumemo vsa tista dejanja, pri katerih ima neka oseba (ali več oseb) namen poškodovati nekoga drugega. To je lahko tako telesno kot besedno nasilje. Kaj pa to dejansko pomeni? K nasilju štejemo pretepe, namerno brcanje, izsiljevanje, grožnje, zmerjanje, uničevanje, žaljenje, kraje ...

Veliko ljudi trpinčenja sploh ne opazi, saj menijo, da je to običajno (pred)pubertetniško vedenje. Med trpinčenje spada tudi izkoriščanje ali osamitev določenega učenca.

Video: Ustrahovanje, nasilje in grožnje (1:04)

<https://www.youtube.com/watch?v=B4RGOEBpYzY>

Jaz ali nekdo drug je žrtev trpinčenja – kaj lahko storim?

Poskusi se pogovoriti s kakšnim sošolcem, prijateljem, starši ali učitelji ali drugimi delavci na šoli. Lahko pokličeš TOM telefon (**TOM 116 111**) ali policijo (**113**). Poznaš varne točke?

Tudi če opaziš, da je žrtev bullyinga oz. trpinčenja kdo drug, se ne obotavljaj pomagati. Ta oseba ti bo gotovo zelo hvaležna.

Video: In a Heartbeat - a short film about bullying (7:26) Film, ki pove brez besed.

<https://www.youtube.com/watch?v=MxqGin4Pm-8>

Z nasiljem ne rešimo problemov.

Vrnimo s ponovno k papirju. Vsako nasilje je kot mečkanje papirja. Tudi, če se opravičimo (ravnanje papirja), bo brazgotina ostala. Bodimo previdni z nasilnimi dejanji. Nasilje lahko traja le nekaj minut, brazgotina pa bo vedno ostala. Škodo lahko naredimo zelo hitro, popravimo pa jo zelo težko.

DEJAVNOST 4 - IGRA VLOG

V nižjih razredih (z naprstnimi lutkami) zaigrajte prizore, npr. kako nekdo drugemu na silo (nasilno) vzame igračko, svinčnik, športno opremo ... Nato iščite načine, kako bi rešili situacijo primerno, na nenasilen način. Odigrajte.

Spodbujajte otroke z vprašanji:

- Kdo je tu nasilnež, kdo je žrtev nasilja?
- Kako bi še lahko prišel do igračke?
- Kako se je počutil otrok A?
- Kako se je počutil otrok B?
- Ali sta lahko v taki situaciji oba zadovoljna?
- Ali se to kdaj zgodi v razredu?
- Kaj storijo takrat drugi otroci?

V razredu oblikujte manjše skupine od 3-5 učencev, ki si boste med seboj pomagali, če bo prišlo do nasilja. Skupaj smo močnejši in se počutimo varne.

DEJAVNOST 5 – VIDEO

Kako izgleda, če nismo prijazni ali smo celo nasilni, če verjamemo tistim, ki so zlobni in zahrbtni?

Poglej, kaj se je zgodilo Metki.

Video: Medvrstniško nasilje ni hec.

<https://www.youtube.com/watch?v=htRqkITKDC8>

Se je kaj takega že kdaj zgodilo tebi?

Si ti že kaj podobnega storil komu?

Kako si se takrat počutil?

Posnemaj Jakoba. Jakob je pameten, Jakob je kul.

Bodi kot Jakob.

DEJAVNOST 6 – REZULTATI ANKETE

V lanskem letu smo med učenci 8. razredov izvedli anketo o tem, kaj menijo o medsebojnih odnosih v razredu in na naši šoli. Rezultati so pokazali naslednje:

- Kadar pride do slabih odnosov v razredu, so za to največkrat krivi **sošolci, ki se ne znajo normalno, kulturno obnašati.**
- Učenci opažajo tako **besedno** kot **telesno nasilje.**
- Do nasilnega vedenja pride, ker **se ne znamo kulturno, strpno pogovarjati.**
- Najpogostejša oblika besednega nasilja, ki jo opažajo učenci, je **posmehovanje, žaljenje iz različnih razlogov.**
- Najpogostejša tarča žaljenja so: učenci, ki imajo **učne težave**, učenci, ki **po zunanosti izstopajo**, učenci, ki prihajajo **iz revnejših družin** in učenci, ki **niso Slovenci.**
- Večina učencev je že doživela besedno nasilje in bila besedno nasilna do vrstnikov tudi sama. Kar 70% učencev včasih v šoli opazi tudi telesno nasilje.
- Skoraj polovica učencev **učiteljem ne pove** za nasilje.
- Več kot polovica učencev opaža **nestrpnost do učencev, ki so druge narodnosti, vere, kulture.** Menijo, da naj bi do njih prišlo zato, ker imajo učence drugih narodnosti nekateri za **manjvredne.**
- Več kot polovica učencev opaža slab, **nespoštljiv odnos učencev do učiteljev.**
- Posebej zaskrbljujoč pa je podatek, da kar 1/3 učencev meni, da sta **nestrpnost in nasilje** na šoli, med mladimi, **nekaj čisto normalnega!**

Z učenci se pogovorimo o rezultatih. Jih je kaj presenetilo, se s čim ne strinjajo, bi sami dodali še kaj? Se tudi sami kdaj srečajo z nasiljem, jih je kdaj strah? **Poudarimo, da nestrpnost in nasilje nikoli nista nekaj čisto normalnega!!!**

DEJAVNOST 7

Naši učenci so napisali nekaj scenarijev na temo medvrstniškega nasilja in posneli kratek film.

Video: <https://streamable.com/10ewm>

Kratki film o nestrpnosti do učenke, ki je novinka v razredu:

Katere oblike nasilja zaznamo v filmu?

DEJAVNOST 8

Zakaj je pomembno, da si med seboj pomagamo, se spodbujamo?

Učenci rešijo delovni list: **Besede, ki pomagajo** ali **Pomoč drugim** (priloga)

Odgovore izmenjajte, primerjajte in se o njih pogovorite.

Za konec in nadaljevanje:

»Če boš ravnal v skladu s tem, o čemer smo govorili danes, se pravi boš do vseh prijazen, strpen in kulturn, potem boš res KUL.«

Viri in literatura:

Prerejeno po: <https://www.aktivni.si/dobro-pocutje/se-prijaznost-da-izmeriti/>

<http://www.e-tom.si teme/sola/nasilje-v-soli>

Sistemske pristop k medvrstniškemu nasilju; Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana, 2016.

Reasoner, Robert W.; Program Razvijanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov, priručnik za mentorje; Inštitut za razvijanje osebne kakovosti; Ljubljana, 2000.

Schilling, Dianne; 50 dejavnosti za razvijanje čustvene inteligence; Inštitut za razvijanje osebne kakovosti; Ljubljana, 2000.

Delovni list

Besede, ki pomagajo

Zaradi besed, ki jih uporabimo, se lahko ljudje počutijo dobro ali slabo.

1. Katere besede, bi ljudem pomagale, da bi se bolje počutili?
2. Kaj bi lahko rekel/rekla, da bi nekoga opogumil/a?
3. Kako lahko komu poveš, da ti veliko pomeni?
4. Kako lahko komu poveš, da je dobro opravil delo?
5. Kako lahko komu poveš, da bi bil rad njegov prijatelj?

Ime in priimek: _____ Datum: _____

Pomoč drugim

S sošolcem ali člani svoje skupine se najprej pogovori o pomenu besede »pomoč«. Nato odgovori na vprašanja. Ko boš odgovoril na vsa vprašanja, se o svoje odgovore primerjaj s sošolci.

1. Kaj si storil nedavno, da bi nekomu pomagal?
2. Kako pomagaš sošolcu ali sošolki?
3. Zakaj je pomembno, da pomagamo drugim ljudem?
4. Kako drugi pomagajo tebi?
5. Kako se počutiš, ko veš, da si nekomu pomagal?
6. Kako lahko starejši bratje oz. sestre pomagajo svojim mlajšim bratom ali sestram (in obratno)?

Ime in priimek: _____ Datum: _____

Misli ali risbice o kulturi, nenasilju...

Kaj je kultura?

Kdaj smo kulturni?

3. ura: PRIPRAVA NA OGLED PREDSTAVE

Kako je s kulturo in pojmom strpnosti povezan Prešeren? Zelo. V dokaz si preberimo verze iz njegove Zdravljice:

»Živé naj vsi narodi,
ki hrepené dočakat dan,
da koder sonce hodi,
prepir iz svéta bo pregnan!« (F. Prešeren)

Za kaj se v teh verzih zavzema Prešeren?

Prešeren je preziral vse oblike zatiranja, je cenil svojo lastno kulturo in kulturo drugih narodov.

Ob kulturnem prazniku si bomo ogledali tudi predstavo. Učencem povemo, da smo lani na šolskem natečaju izbirali najboljše dramsko besedilo na temo nasilja in nestrpnosti v šoli. Zmagalo je besedilo devetošolke **Eme Balkovec** *Prijatelje si izbiramo sami*. Učenci **gledališkega krožka Olševек** so Emino besedilo uprizorili.

(GL. kar pripravo za 3. triado)